

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060201

DOM
2015-04-24
Stockholm

Mål nr
P 10151-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-10-20 i mål nr P 4839-14, se bilaga

KLAGANDE

Skolfastigheter i Stockholm AB, 556034-8970
Box 47311
100 74 Stockholm

MOTPARTER

1. C M

2. T W

3. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun
Box 8314
104 20 Stockholm

SAKEN

Tidsbegränsat bygglov för uppförande av skolpaviljonger på fastigheten X

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Stadsbyggnadsnämndens i Stockholms kommun beslut den 22 maj 2014, Dnr 2014-03203-575, att bevilja ett tidsbegränsat bygglov för uppställning av skolpaviljonger på fastigheten X i Stockholms kommun. _____

Dok.Id 1192610

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa Stadsbyggnadsnämndens i Stockholms kommun (nämnden) beslut den 22 maj 2014 att bevilja ett tidsbegränsat bygglov i enlighet med bygglovsansökan.

SISAB har till stöd för sitt överklagande anfört i huvudsak följande. Av mark- och miljödomstolens avgörande framgår att domstolen anser att SISAB inte har visat att behovet av skolpaviljongerna endast är tillfälligt. Mark- och miljödomstolen har hänvisat till Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 24 januari 2014 i mål nr P 7678-13. Mark- och miljödomstolen har dock inte beaktat de skillnader som föreligger mellan förevarande fall och nämnda avgörande från Mark- och miljööverdomstolen. I det målet, som gällde tillfälligt bygglov för en återvinningsstation, hade sökanden först gett in en ansökan om permanent bygglov. I ansökan hade sökanden vidare angett att det tidsbegränsade bygglovet skulle uppfylla sökandens behov till dess att en permanent placering av återvinningsstationen gick att hitta. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att sökanden hade underlåtit att ange uppgifter som gjorde det trovärdigt att ansökan endast avsåg ett behov som var tillfälligt och att det saknades en konkret plan för hur behovet av återvinningsstationer skulle tillgodoses. Eftersom den sökta åtgärden avsåg ett behov som framstod som beständigt över tid ansåg Mark- och miljööverdomstolen att sökanden inte hade visat att behovet av den sökta åtgärden var tillfälligt. Det är således fråga om ett lågt ställt beviskrav.

Behovet av skolpaviljongerna är endast tillfälligt, d.v.s. det är inte beständigt över tid och behovet kommer att avta redan efter år 2019. Behovet av skolpaviljonger för att bedriva en skolverksamhet är aldrig permanent, tvärtom är det en nödlösning vid tillfälliga toppar i barnkullarna. Paviljongerna planeras att monteras ned senast under år 2021 eller 2022, förutsatt att det tidsbegränsade bygglovet förlängs med ett till två år. Herrängens skola förväntas då kunna hantera elevantalet i befintliga lokaler. Av det till bygglovsansökan bifogade utlåtandet från Utbildningsförvaltningen i Stockholms Stad, vilken är det kommunala organ som har till uppgift att utreda och se till att

skollokalerna i Stockholm kan ta emot samtliga elever, framgår att sådan verksamhet i en stor stad som Stockholm är komplicerad.

SISAB har i Mark- och miljööverdomstolen gett in kompletterande utlåtanden från Utbildningsförvaltningen i Stockholm Stad.

C M, T W och **nämnden** har avstått från att yttra sig.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Är behovet av åtgärden tillfälligt?

Ett tidsbegränsat bygglov får enligt 9 kap. 33 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, om det begärs, ges för en åtgärd som uppfyller någon eller några men inte alla förutsättningar som krävs för ett permanent bygglov om åtgärden avses att pågå under en begränsad tid. Såsom mark- och miljödomstolen har framhållit är en grundläggande förutsättning för att ett tidsbegränsat bygglov ska beviljas att den sökta åtgärden avser *ett behov* som verkligen är tillfälligt (se RÅ 1994 ref. 13 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 januari 2014 i mål nr P 7678-13).

Den ansökta åtgärden innebär uppförande av tre skolpaviljonger, innefattande flera klassrum, i anslutning till Herrängens skola i Stockholms kommun. Enligt SISAB finns det endast ett tillfälligt behov av skolpaviljongerna. De ska dels användas för evakuering av elever under den tid som Herrängens skola byggs om dels behövs de för att tillgodose ett utökat men tillfälligt behov av utbildningsplatser under de närmaste åren.

Vad gäller behovet av tillfälliga lokaler under ombyggnationen kan Mark- och miljööverdomstolen inledningsvis konstatera att detta behov typiskt sett är av sådan tillfällig karaktär som det kan finnas förutsättningar att bevilja ett tidsbegränsat bygglov för. Av utredningen framgår dock att endast en del av skolpaviljongerna är tänkta att tillgodose detta behov. Det är vidare oklart under hur lång tid skolpaviljongerna behövs för detta ändamål. För att ett tidsbegränsat bygglov för skolpaviljongerna ska kunna komma ifråga krävs således att även det utökade behovet

av utbildningsplatser kan anses utgöra ett tillfälligt sådant. Mark- och miljööverdomstolen gör i denna fråga följande bedömning.

Behovet av utbildningsplatser inom en kommun och i kommunens olika stadsdelar varierar över tid i takt med utflyttning och inflyttning till kommunen, generationsväxlingar, variationer i antalet barn som föds per år och bebyggelseförändringar. Kommuner har enligt skollagen (2010:800) det övergripande ansvaret för grundskoleutbildning för kommunens invånare och en skyldighet att se till att alla elever erbjuds och genomför grundskoleutbildning. Det kan i och för sig antas att det är förenat med svårigheter såväl för en kommun som för en enskild skola att överblicka och bedöma det framtida behovet av utbildningsplatser. Vid en ansökan om ett tidsbegränsat bygglov för skollokaler som ska tillgodose ett tillfälligt ökat behov av utbildningsplatser, krävs dock utredning som stöder att behovet är just tillfälligt. Alla faktorer som påverkar det framtida behovet bör beaktas i en sådan utredning. Det bör även krävas att sökanden redogör för möjligheten att behovet tillgodoses på annat sätt än genom den ansökta åtgärden, exempelvis genom tillgängliga utbildningsplatser på andra skolor i närområdet.

SISAB har i Mark- och miljööverdomstolen kompletterat utredningen avseende behovet av åtgärden med två utlåtanden från Utbildningsförvaltningen i Stockholms Stad. I utlåtandena redogör utbildningsförvaltningen utförligt för behovet av elevplatser på Herrängens skola och på närliggande skolor. Av utlåtandena framgår bl.a. att elevantalet på Herrängens skola stegvis förväntas öka fram till år 2019 för att efter år 2022 vara på en nivå som då motsvarar skolans kapacitet. Orsaken till det ökade behovet av utbildningsplatser anges vara den generationsväxling som pågår i det aktuella området. Det anges vidare att kommunen inte har planer för utbyggnad av bostäder i området samt att möjligheten till utbyggnad under alla förhållanden är begränsad. I de utlåtanden från utbildningsförvaltningen som bifogades bygglovsansökan redogörs även för alternativa möjligheter till att hantera det tillfälligt utökade behovet av utbildningsplatser och varför den ansökta åtgärden är den mest lämpliga. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning ger de angivna utlåtandena tillräckligt stöd för slutsatsen att behovet av skolpaviljongerna endast är tillfälligt.

Finns det i övrigt förutsättningar för att bevilja ett tidsbegränsat bygglov?

Den mark som SISAB avser att ta i anspråk för skolpaviljongerna utgörs enligt gällande detaljplan (stadsplan, Pl. 3534 från 1949, som enligt övergångsbestämmelser till PBL ska anses gälla som detaljplan) av parkmark. Åtgärden strider därmed mot detaljplanen och avvikelserna är inte sådana som anges i 9 kap. 31 b § PBL, vilket hade varit en förutsättning för att bevilja ett permanent bygglov för åtgärden.

Marken, som ingår i ett större sammanhållande parkområde om ca tio hektar, består i dag av gräsytor och en fotbollsplan. Om skolpaviljongerna uppförs medför detta således en förlust av denna rekreationsyta. Den mark som skolpaviljongerna tar i anspråk är emellertid begränsad sett till den totala storleken av parkområdet. Det har också framkommit att det i närområdet finns ytterligare en fotbollsplan att tillgå som kan nyttjas av allmänheten. Det allmänna intresset av att under den period som är aktuell behålla marken som rekreationsyta kan enligt Mark- och miljööverdomstolens mening därför inte anses så starkt att det väger över i förhållande till det allmänna intresset av att tillgodose behovet av utbildningsplatser i området och att Herrängens skola kan byggas om, intressen som får anses som angelägna.

Den tillfälliga förändrade markanvändningen kan enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning, även med beaktande av vad C M och T W i tidigare instanser har anfört om buller, placering av soprum och estetisk utformning, inte anses ge upphov till olägenheter som är betydande. Vidare får den lösning för hantering av avfall och transporter som SISAB har redovisat anses som godtagbar.

Mot denna bakgrund anser Mark- och miljööverdomstolen, i likhet med nämnden och länsstyrelsen, vid en sammantagen avvägning mellan de intressen som talar för åtgärden och de motstående allmänna och andra intressen som skyddas av PBL eller annan lagstiftning, att det finns förutsättningar att bevilja ett tidsbegränsat bygglov för den ansökta åtgärden. Mark- och miljööverdomstolens dom ska därför ändras och nämndens beslut fastställas.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Vibeke Sylten, tekniska rådet Inger Holmqvist samt tf. hovrättsassessorn Rickard Forsgren, referent.

Föredragande har varit Johan Erlandsson

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-10-20
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 4839-14

KLAGANDE

1. C M
2. T W

MOTPARTER

1. Skolfastigheter i Stockholm AB, Box 47311, 100 74 Stockholm
2. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun, Box 8314, 104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2014-08-08 i ärende nr 40322-27417-2014, se bilaga 1

SAKEN

Tidsbegränsat bygglov för uppförande av skolpaviljonger på fastigheten X

DOMSLUT

Med ändring av det överklagade beslutet upphäver mark- och miljödomstolen Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommuns beslut den 22 maj 2014, dnr 2014-03203-575, och avslår Skolfastigheter i Stockholm AB:s ansökan om tidsbegränsat bygglov.

Dok.Id 386074

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

YRKANDEN M.M.

C M och **T W** har fullföljt sin talan.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) har bestritt ändring.

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) har getts tillfälle att yttra sig i målet men har inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN

Till stöd för sin talan har **C M** och **T W** vidhållit vad de tidigare anført.

Därutöver har de gjort bl.a. följande tillägg.

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) har i sitt beslut angett att de aktuella byggnaderna kommer avvecklas när den befintliga skolan är färdigställd och marken återställas till dagens skick. Detta stämmer inte eftersom paviljongerna är planerade att vara kvar under åtminstone tio år för att hantera ökningen av barn i området. Detta har framkommit ett flertal gånger under ärendets kommunikering med Herrängens skola, SISAB och Stockholms kommun. Länsstyrelsen har därmed feltolkat och dragit slutsatser på fel grund då det är en avsevärd skillnad med paviljonger under en tillfällig ombyggnad av skolan, låt säga under en tid av ett till två år, jämfört med den planerade perioden om tio år. De har inget att erinra mot att paviljongerna används under två år.

Det är inte länsstyrelsens sak att avgöra huruvida omständigheterna i ärendet ger anledning att anta att bullernivåerna kan komma att öka i sådan omfattning att de kan ge upphov till betydande olägenheter. När det, som i detta fall, gäller industribuller är detta en bedömning som ska göras av en akustiker (yrkesman) och inte av en länsassessor (lekman).

Skolpaviljongerna ska placeras på allmän parkmark som är av stor nytta och glädje för de nästan 600 elever som går i Herrängens skola och för övriga boende i Älvsjö. Parkmarken används idag bl.a. för utomhusgymnastik under sommarhalvåret och

som skridskobana under vinterhalvåret. Om paviljongerna placeras där det är tänkt finns ingen ersättande yta för dessa verksamheter. Skolbarnen har även stor glädje av parkmarken som större lekyta eftersom skolgården är en mycket trång miljö där många barn vistas samtidigt.

Skolpaviljongerna kommer att förfula skolans estetiska kvaliteter avsevärt under den kommande tioårsperioden. Det första intryck som besökare till Herrängens skola får blir barackernas inlastning, baksida och soprum istället för en värdig entré.

Utbyggnaden av Herrängens skola borde istället lösas inom skolans fastighet eftersom det finns tillräckligt med utrymme inom den fastigheten.

Till stöd för sitt bestridande har **SISAB** anfört i huvudsak följande.

Den sökta åtgärden innebär att skolpaviljonger placeras på mark som enligt detaljplanen är utpekad som parkmark. Den aktuella detaljplanen upprättades redan 1949. Sedan dess har förutsättningarna förändrats en hel del, både vad gäller tillgång till mark och behov av elevplatser. Till följd av det ökade elevantalet pågår en ombyggnation av Herrängens skola, dels för evakuering av två klasser, dels för att hantera ett tillfälligt behov under de närmaste årens elevtopp.

Det finns en fotbollsplan i skolans närhet där eleverna kan ägna sig åt utomhusidrott och skridskoåkning under den tid om fem år som det tidsbegränsade bygglov har beviljats för. Den fotbollsplanen är belägen ca 40 meter från den plats som paviljonguppställningen tar i anspråk. Den kommer i samband med paviljongetableringen att rustas upp och förses med nytt grus. En brandpost kommer att placeras intill fotbollsplanen som kan användas för att spola is under vinterhalvåret. Skolelevernas och allmänhetens behov av utomhusidrott och skridskoåkning kommer alltså att tillgodoses under den tid som paviljongerna upptar den ordinarie grusplanen.

Den lekyta som tas i anspråk av paviljongen ersätts genom att parkmarken utanför paviljongen lärarövervakas under rasterna. Området som skolans elever kan använda

som skolgård utvidgas alltså. Skolgården intill paviljongen förses dessutom med diverse lekutrustning som eleverna får tillgång till och som allmänheten fritt kan nyttja utanför skoltid, vilket till viss del kompenserar för den ianspråktaga parkmarken.

Den park som Herrängens skola är placerad i utgörs av ett stort sammanhållet parkområde på ca 10 ha som sträcker sig från Långängsvägen i väster till Vantörsvägen i öster. Skolpaviljongernas påverkan på allmänhetens intresse för rekreation och friluftsliv samt intrånget i naturmiljön är därför relativt begränsat.

Inför bygglovsansökan har alternativa placeringar utretts. Utredningen visar att den enda möjliga uppställningsplatsen i skolans närområde som rymmer paviljongen är den nu aktuella platsen. Den alternativa yta som C M och T W har nämnt frigörs förs efter det att paviljongen har etablerats och den på den platsen befintliga byggnaden har rivits. Ytan medger därför inte en alternativ placering.

Ett tidsbegränsat bygglov får meddelas även om inte samtliga förutsättningar för ett bygglov enligt 9 kap. 30 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, är uppfyllda. Ett tidsbegränsat bygglov kan därför meddelas trots att kraven i 2 kap. PBL inte är uppfyllda.

Åtgärder har vidtagits så att paviljongerna smälter in i den omkringliggande bebyggelsen och passar väl ihop med skolan. För att minska utbredningen av paviljongerna har en uppställning i två plan valts. Anpassning av paviljongernas färgsättning och utförande med sadeltak ska ske. Paviljongerna grundläggs drygt två meter lägre än den intilliggande skolan och kommer därför att i höjd sammanfalla väl med den befintliga skolan.

Vid bedömningen av en ansökan om tidsbegränsat bygglov ska hänsyn tas till en avvägning mellan de intressen som talar för åtgärden och de som talar emot, se bl.a. RÅ 1991 not. 162.

Det allmännas intresse av att uppföra skolpaviljongerna väger tyngre än C Ms och T Ws intresse av att paviljongerna inte får uppföras. Paviljongerna kommer att erbjuda lokaler som är väl lämpade för skolundervisning samtidigt som möjligheten för elever och allmänhet att använda parken för fotbolls-spelande, skridskoåkning, friluftsliv och rekreation bevaras.

Det skulle innebära stora problem för Herrängens skola och kommande elevkullar om paviljongerna inte får uppföras. Det allmännas intresse av att kunna tillhandahålla lokaler för undervisning av barnen måste givetvis gå före i detta läge.

DOMSKÄL

Den åtgärd som SISAB har sökt bygglov för saknar stöd i gällande detaljplan. En förutsättning för att ett bygglov ska kunna medges är därför att åtgärden ska anses som tillfällig. En åtgärd anses inte som tillfällig endast av den anledningen att den avser en begränsad period och ryms inom den i 9 kap. 33 § andra stycket PBL angivna maximitiden. I praxis har uttalats att tillfälligt bygglov förutsätter att den sökta åtgärden verkligen är av en tillfällig karaktär (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 januari 2014 i mål nr P 7678-13 och där angivna avgöranden).

SISAB har i yttrande till nämnden angett att skolpaviljongerna är avsedda att tillgodose ett tillfälligt behov av skollokaler under de närmaste årens elevtopp.

Utredningen i målet innehåller emellertid inte någon uppgift om det framtida elevunderlaget i området eller vilka uppgifter som ligger till grund för antagandet att det endast är fråga om en tillfällig elevtopp. Mark- och miljödomstolen finner därför att det inte är visat att behovet av den sökta åtgärden enbart är tillfälligt.

Mark- och miljödomstolen anser därför att förutsättningarna för att meddela ett tidsbegränsat bygglov saknas. Ansökan om tidsbegränsat bygglov ska då avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 10 november 2014.

Denny Heinefors

Kristina Littke

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Denny Heinefors, ordförande, och tekniska rådet Kristina Littke. Föredragande har varit beredningsjuristen Alexandra Venander.